

Zakir
Məmməd

(əvvəli ötən sayımızda)

*"Çatmır, kimsəyə çatmır səsi-ünü, harayı,
Ağırdı, çox ağırdı bu millətin şələsi.
Birləşməyə Arazın bu tayıyla, o tayı,
Yüz ki də uzanacaq Qarabağ məsələsi..."*

Şair Qarabağ məsələsini doğuran əsas səbəbdən bəhs edir. O, Aprel döyüşləri zamanı böyük ümidlər ifadə edərək yazırdı:

*"Ordayıq aslan kimi, harda zəfər zəngi var,
Ruhumuzda baharın çox gözəl ahəngi var,
Kökləyin silahları, Qarabağda cəngi var...
Qələbəyə az qalıb.
Alov saçır cəbhədə, dəmir döşlü Qıratlar,
İtiribdi başını zəhərli həşəratlar,
Susqun-susqun qeyd edir,
mənzerəni"brat"lar,
Qələbəyə az qalıb".*

Nəhayət, qələbə əldə edildi. Giley-güzar etməyi xoşlamasam da, bir şeyə təəssüf edirəm ki, Aprel döyüşləri getdiyi vaxt bizim media qurumlarında sovet dövründə yazılmış müharibə şeirləri nəşr olunurdu. Məsələn, A.Arabaçının bu mövzuda yazdığı silsilə şeirlərinə müraciət etmək olardı. Həmin döyüşlər gedən vaxt o yazırdı:

*"Nurlu çıraq tutub bir əli haqqın,
Bir də bayrağımı tutub bir əli...
Bu saat bizimçün tək bircə söz var,
İrəli, irəli, ancaq irəli!
Toplarla dindirir "Rastı", "Şüştəri",
Duam getdiyiniz yolları qucsun.
Şuşanın, Laçının qızılquşları
Göylərin ən uca qatında uçsun.
Eheyy igidlərim dəli nərəli,
İrəli, irəli, ancaq irəli!"*

Bu cür şeirlərin müasir texniki yayım imkanlarının bol olduğu şəraitdə efirdən, ekrandan səsləndirilməsi gərəkdir ki, bunu da bizim media "nəzərdən qaçıra" bildi. Hətta topluma intellektual kimi təqdim olunan bir sıra yazı-poza adamları da S.Vurğunun, S.Rüstəmin ikinci cahan savaşına həsr etdiyi şeirlərini saytlarda paylaşaraq sosial media səhifələrində yer alan müasir ədəbiyyatımızın yaxşı nümunələrinə göz yumdular. Ayaz Arabaçı isə yazırdı:

*"Şükür Tanrım, çox şükür ki, əridi bu buz,
Danışanda qısılmırıq,sasimiz doyur.
Neçə gündü, Qarabağda Milli Ordumuz,
Məsələni ciddi-ciddi yoluna qoyur.
Yolu yoxdu bu millətin geriyyə kəsin!"*

Poeziya yükünə çiyin

verənlərdən biri - Ayaz Arabaçı

*Erməniyə dil verənin yuxusu qaçsın.
Durub elə peysərini günə verməsin,
Dünya bir az gözlərini qoy geniş açsın.
Dayanmışıq şərfəndə yenilməz gücün,
Bir ocağın alovuna hoy eləyirik.
Biz cəbhədə şəhid olan hər oğul üçün,
Yas tutmuruz sazlı-sözlü toy eləyirik.
Hansı qüvvə zəiflədib suyunu sıxmış,
Birdən-birə dəlləllərin batıb səsi də.
Rədd edirik alt cənəsi qabağa çıxmış,
İllərdi ki, mamur basmış atəşkəsi də.
Sona yetdi, all-güllü nağıllarımız,
Cəbrayıldə, Zəngilanda saxlasın qatar.
Şir biləkli, od nəfəslə oğullarımız
Bu gedişlə iki günə Şuşaya çatar".*

Şair haqlı idi, müharibə cəmi qırx dörd gün çəkdi, Düşmən basıldı, Şuşa azad oldu. Babalarımız nağıl yazıb siqləti ağır yüklərin aşırılmasına qırx gün möhlət verir. Əsgərimiz buna əməl etdi.

Ədəbiyyatın gücü dar gündə təkə ümid, ruh vermək deyil, həm də tale yüklü sorularda anons verməkdir. Şeirdə yol, infrastruktur, daha rahat yaşayış barədə qabaqcadan xəbər verilir. Bu minvalla bizim qatların Qarabağın bütün yaşayış məntəqələrində "posadka" elementinə şairin təbirincə az qalıb.

Ayaz Arabaçı ədəbi təfəkkürün "ictimai poeziya" deyilən sütunlarını inşa etmiş sənətkarlarımızdan biridir. Haqqsevər poeziyanın Xaqani, Səhənd, Hadi, Sabir kimi nümayəndələri ilə bir sırada durmağa Ayaz Arabaçının haqqı çatır. Təkə torpaq, ərəzi deyil, uzun illər ərzində itirilən çox nəsnələri ədəbiyyatsız xatırlamaq, yada salmaq çətindir. Çünki ədəbiyyat ümumiləşdirir və bundan dərs çıxarmağa məcbur edir: "Heyif ki, pas atmış tapança kimi Qızıl günlərimiz qoburda keçdi".

Bugünkü publisistikanın çox hallarda hıqqana-hıqqana dediklərini poeziya daha "mənzilli" (S.Vurğun) ifadə edə bilir. Şairin fərdi üslubunda çox mətləblərin üzə çıxması mümkündür.

dür. Bədii pafos hər zaman işə yarayır, necə deyərlər, "adamın atasını yandırmağa" kifayət edir. Dünya bina olunandan insan həmişə cızığından çıxır. Onun burnundan vurub qaytarmaq üsulu şeir yazmaqdır. A.Arabaçının şeiri bu üzədən də bizə çox lazımdır.

*"Nə qara gözlərə baxan tapılar,
Nə qara qaşların zəmanəsidə.
Xonçaya bəzəyib mədh eləyirlər,
Dəyərsiz başların zəmanəsidə.
Bu tarix nə yaman qısa fırlanır,
Əlində çəliyi Musa fırlanır,
Şir biləkli, od nəfəslə oğullarımız
Yenə yoldaşların zəmanəsidə."*

Bir şeirindən sitat gətirdiyim bu iki bəndin ümumiləşdirmə gücü yalnız orada əks olunan fikirlə bağlı deyil, məzmunun çatdırılmasında tipik söz və ifadələrin, hətta əhvalatların, tarixi bilgilərin bədii improvizasiyası ilə bağlıdır. Şüura bu şəkildə "həmlə etmək" mümkündür. Onsuz da siyasət adamları belə məzmunlu şərh-lərlə hər gün çıxış edirlər. Məsələ burasındadır ki, hər cür siyasi şərhin sonunda da belə aforistik sitatlara, problemin kökündən həlləməsi üçün şeirə istinad etməyə ehtiyac yaranır. Bu cür sitatlar, əlbəttə, hər zaman tapılmaz, defisitdir desəm yanılmaram. Bu yazı metodikasından xüsusi qabiliyyət tələb edir. Çətin olsa da, A.Arabaçı bu mövqeyi - şair və vətəndaş mövqeyini heç nəyə dəyişməmək əzmindədir.

*"Qurd kimi uladıq qələmim və mən,
Amma ki sapmadıq heç yolumuzdan".*

Başqa bir yerdə şair məqamını daha poetik bəyan edir:

*"Mənim əllərimdə siqardan da çox
Qələm tüstülənib bu yaşa kimi".*

Hesab edirəm ki, Ayaz Arabaçı sənətinə baxış üçün bura qədər yazdığımı da kifayət edər. Ancaq yazının sonunda bir məsələni qeyd etmək istəyirəm ki, şair hər hansı mövzunu aktuallığı ilə ağ günə çıxarma bilməz. Şeir yazmağa mövzu çox olsa da, onun qələmə alınması yollarının axtarılıb tapılması müəllifin üzərinə düşən işdir. Onsuz da bütün qələm adamlarının əbədi qararlaşacağı məkən sosial platformadır. Güldən, bülbüldən yazılsa da belədir, xalqdan, məmləkətdən yazılsa da belədir. Ədəbiyyatda haqq anlayışı yaxşı yazmaq anlayışı ilə üst-üstə düşür. Ona görə də:

*"Hər şair qələmi haqqı hayqıran,
Silaha dönməsə sonu siqutdur.
Şərəflə qorumaq öhdəliyim var,
Qələm də papaqtək bir atributdur".
yazan şair haqlıdır."*